

PRAVOBRANITELJICA

ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

ISTRAŽIVANJE:

UČESTALOST ANTI-DISKRIMINACIJSKIH PREDMETA U SUDSKOJ PRAKSI

Zagreb, 2012.

Uvod – metodologija istraživanja

Zbog činjenice da općinski i županijski sudovi u Republici Hrvatskoj još uvijek **ne objavljuju sudsku praksu**, onemogućen je sustavan i sveobuhvatan uvid u razvoj sudske prakse u pogledu anti-diskriminacijske zaštite. Cilj istraživanja bio je osigurati osnovni uvid u učestalost sudskih postupaka u kojima se pojavilo pitanje diskriminacije zbog kojih je tužitelju, navodno, bio povrijeđen neki interes. U tom smislu Pravobraniteljica je sudove zamolila da ju izvijeste ne samo o postupcima u kojima je tužitelj/ica u samom tužbenom zahtjevu izričito zatražio/la zaštitu od diskriminacije, već i o onim postupcima gdje tužbeni zahtjev ne sadrži tako specificiran zahtjev, ali je pitanje diskriminacije bilo bitno za rješenje spora. U istraživanju su sudjelovali općinski i županijski sudovi u Dubrovniku, Osijeku, Rijeci, Splitu, Varaždinu i Zagrebu.

Rezultati istraživanja i analiza

Istraživanje je očekivano pokazalo kako se najveći broj predmeta radi diskriminacije vodio pred Općinskim građanskim sudom i Općinskim radnim sudom u Zagrebu. U **Općinskom građanskom sudu u Zagrebu** do zaključenja istraživanja vodilo se ukupno 20 postupaka radi diskriminacije, od čega su 4 tužbe podnesene radi diskriminacije na temelju spolne orijentacije, a 2 radi višestruke diskriminacije na temelju spola i nacionalnosti. Na **Općinskom radnom sudu u Zagrebu** do zaključenja istraživanja vodilo se 60 postupaka radi diskriminacije, od čega 7 postupaka radi spolne diskriminacije i 1 radi bračnog ili obiteljskog statusa. Od 60 postupaka, čak 23 postupaka se vodilo radi diskriminacije bez navedene konkretne osnove tako da bez detaljne analize činjenica spora nije bilo moguće utvrditi radi li se o diskriminaciji po osnovi koja ulazi u nadležnost Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova. Pred **Županijskim sudom u Zagrebu** do sada se vodilo 5 postupaka radi diskriminacije. To su isključivo postupci koji su se na tom sudu vodili u prvom stupnju. Zbog načina na koji taj sud vodi evidenciju, nije bio u mogućnosti izvijestiti o broju postupaka radi diskriminacije koji su pokrenuti po žalbi na presudu općinskog suda. Od 5 postupaka, 4 ih se vodilo radi diskriminacije na temelju seksualne orijentacije.

Značajniji broj postupaka radi diskriminacije također se vodio pred sudovima u Rijeci, Splitu i Varaždinu. Pred **Općinskim sudom u Splitu** vodilo se 11 postupaka radi diskriminacije i 5 postupaka radi povrede dostojanstva u kojima se pojavilo pitanje mogućeg diskriminatornog postupanja. Pred **Županijskim sudom u Splitu** do sada nije vođen niti jedan postupak zbog diskriminacije niti u prvom niti u drugom stupnju. Ono što je karakteristično za postupke pred splitskim sudovima je da tužitelji/ce u svojim tužbenim zahtjevima uopće ne navode konkretnu osnovu diskriminacije što značajno otežava poziciju suda jer ga stavlja pred dilemu da odbije tužbu kao neosnovanu ili da se sam upušta u istragu moguće osnove.

Pred **Općinskim sudom u Rijeci** vodilo se 8 postupaka radi diskriminacije. Od toga broja, 1 postupak vodio se radi višestruke diskriminacije na temelju spola i nacionalnosti, 4 postupka vodila su se radi uznemiravanja i povrede dostojanstva na radnom mjestu bez da je precizirana osnova. Kako tužbenim zahtjevom nije precizirana konkretna osnova uznemiravanja, bez uvida u činjenice spora nije moguće procijeniti pripada li koji od ovih postupaka u definiciju diskriminacije za čije suzbijanje je nadležna Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Pred **Županijskim sudom u Rijeci** vodio se 1 spor radi diskriminacije u prvom stupnju i to po osnovi spolne orijentacije. Uz ovaj postupak, najmanje 3 postupka vodila su se radi diskriminacije po žalbi na odluku općinskog suda, od čega 1 radi višestruke diskriminacije na temelju spola i nacionalnosti. Preostala 2 postupka vođena su radi uznemiravanja i povrede dostojanstva, ali bez konkretnog navođenja osnove uznemiravanja. Pred **Općinskim sudom u Varaždinu** do sada se vodilo 5 postupaka radi diskriminacije. Od toga broja, 1 postupak vodio se radi diskriminacije na temelju spolne orijentacije. Kao i na ostalim sudovima i ovdje nalazimo značajan udio postupaka (2) u kojima tužbenim zahtjevom nije precizirana osnova diskriminacije. Do okončanja istraživanja, na **Županijskom sudu u Varaždinu** nije vođen niti jedan postupak radi diskriminacije.

Na **Općinskom i Županijskom sudu u Osijeku** do sada nije vođen niti jedan postupak radi diskriminacije.

Slično je i u **Dubrovniku gdje na Općinskom sudu** nije vođen niti jedan takav postupak (ili nije registriran) dok je na **Županijskom sudu** vođen samo 1 postupak radi diskriminacije u drugom stupnju, no u tužbenom zahtjevu nije precizirana osnova diskriminacije.

Tablica: Anti-diskriminacijski sudski postupci po osnovama u nadležnosti Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova

PREGLEDNA TABLICA ANTI-DISKRIMINACIJSKIH SUDSKIH POSTUPAKA PO OSNOVAMA U NADLEŽNOSTI PRS	ukupan broj svih postupaka radi diskriminacije pred sudom	broj postupaka pred sudom radi diskriminacije na temelju spola	broj postupaka pred sudom radi diskriminacije na temelju spolne orijentacije	broj postupaka pred sudom radi višestruke diskriminacije na temelju spola i nacionalnost	broj postupaka pred sudom radi diskriminacije u kojima tužbom nije precizirana osnova
Općinski građanski sud u Zagrebu	20	0	4	2	0
Općinski radni sud u Zagrebu	60	7	0	0	23
Županijski sud u Zagrebu	5 (u prvom stupnju)	0	4 (u prvom stupnju)	0	0
Općinski sud u Splitu	11	0	0	0	11
Županijski sud u Splitu	0	0	0	0	0
Općinski sud u Rijeci	8	0	0	1	4
Županijski sud u Rijeci	1 (u prvom stupnju)	0	1 (u prvom stupnju)	0	0
Općinski sud u Varaždinu	5	0	1	0	2
Županijski sud u Varaždinu	0	0	0	0	0
Općinski sud u Osijeku	0	0	0	0	0
Županijski sud u Osijeku	0	0	0	0	0
Općinski sud u Dubrovniku	0	0	0	0	0
Županijski sud Dubrovnik	1 (stupanj neutvrđen)	0	0	0	1 (stupanj neutvrđen)

Zaključno razmatranje i preporuke

Na temelju navedenih podataka i uvida u dostavljene odluke, Pravobraniteljica smatra korisnim ukazati da (1) **broj sudskih postupak radi diskriminacije još nije izrazit, ali raste** i takvi postupci više nisu nepoznanica za hrvatske sudove što sugerira kako Zakon o ravnopravnosti spolova i Zakon o suzbijanju diskriminacije više nisu samo zakonska jamstva na papiru, već žive i razvijaju se kroz praksu; (2) značajan je broj postupaka radi diskriminacije na temelju seksualne orijentacije što je zasluga udruga civilnog društva koje ulažu znatna sredstva u zaštitu prava spolnih i rodnih manjina pred sudovima; (3) s obzirom da diskriminacija na temelju spola predstavlja vjerojatno najrašireniju vrstu diskriminacije u hrvatskom društvu treba naglasiti još uvijek izuzetno mali broj postupaka radi spolne diskriminacije; (4) iako predstavlja najdalekosežniji oblik anti-diskriminacijske zaštite, jamstvo zabrane neizravne diskriminacije i dalje je nepoznanica za sudsku praksu prvenstveno jer nema tužbi radi neizravne diskriminacije; (5) veliki broj tužbenih zahtjeva koji ne sadrže specifikaciju osnove diskriminacije pokazuju kako značajan broj odvjetnika/ica još uvijek ima nedoumica oko načina primjene anti-diskriminacijskih jamstava što otežava posao sudova i značajno umanjuje učinkovitost zaštite.

U svrhu unaprjeđivanja učinkovitosti anti-diskriminacijske zaštite pred sudovima, Pravobraniteljica smatra kako bi bilo korisno poduzeti sljedeće korake:

- (1) osigurati sredstva za udruge civilnoga društva koje su voljne i imaju sposobnost pokretati sudske postupke i u njima zastupati interese žrtava diskriminacije koristeći zakonsku mogućnost udruženih tužbi ili umješaka;
- (2) potaknuti Hrvatsku odvjetničku komoru da svojim članovima/cama osigura mogućnost sudjelovanja u edukacijama koje se odnose na primjenu anti-diskriminacijskog prava;
- (3) osmisliti i uvesti u nastavni curriculum Pravosudne akademije predmete kojima se unaprjeđuje osposobljenost sudaca/sutkinja za primjenu anti-diskriminacijskog zakonodavstva;
- (4) potaknuti pravne fakultete u Republici Hrvatskoj da osmisle i uvedu u nastavni curriculum predmet koji se bavi anti-diskriminacijskim pravom i njegovom primjenom u praksi.